

УДК 378.147.132

*Юлія Рибінська,
доктор педагогічних наук, доцент
кафедри іноземної філології і перекладу
Київського національного університету
культури і мистецтв
(м. Київ, Україна)*

РОЛЬ МІЖНАРОДНОЇ СПІВПРАЦІ У ФОРМУВАННІ КОМПЕТЕНТНОЇ ОСОБИСТОСТІ СУЧАСНОГО СТУДЕНТА

У статті доведено ефективність міжнародної співпраці та її вплив на формування компетентної особистості сучасного студента. Наведено приклади всесвітньовідомих міжнародних проєктів й обґрунтовано

інтенції українських ВНЗ щодо співпраці з ними на майбутнє, адже не вбачаючи на вплив різних сфер буття на розвиток особистості, провідна роль належить освіті. Загалом наше експериментальне дослідження є доказом того, що перебування в іноземному середовищі – це можливість застосувати теоретичні знання на практиці, а також набути нового практичного досвіду, продемонструвати певні педагогічні навички та вміння і підвищити рівень іноземної комунікативної компетентності.

Ключові слова: міжнародна співпраця, компетентна особистість, сучасний студент, іноземна комунікативна компетентність, креативний підхід.

В статье доказана эффективность международного сотрудничества и ее влияние на формирование компетентной личности современного студента. Приведены примеры всемирно известных международных проектов и обосновано интенции украинских ВУЗОВ относительно сотрудничества с ними на будущее, ведь не взирая на влияние разных сфер существования на развитие личности, ведущая роль принадлежит образованию. В целом наше экспериментальное исследование является доказательством того, что пребывание в иностранной среде – это возможность применить теоретические знания на практике, а также приобрести новый практический опыт, продемонстрировать определены педагогические навыки и умения и повысить уровень иноязычной коммуникативной компетенции.

Ключевые слова: международное сотрудничество, компетентная личность, современный студент, иноязычная коммуникативная компетентность, креативный подход.

The efficiency of international cooperation and its influence are well-proven in the article on competent personality of modern student formation. The examples of world-wide international projects are provided and the intention of the higher Ukrainian establishments are grounded in relation to a future collaboration with them, in fact in spite of the different spheres influence on development of personality, a leading role belongs to education. On the whole, our experimental research has proved that a stay in a foreign environment is a possibility to apply theoretical knowledge in practice, and also to gain new practical experience, show pedagogical skills and abilities and to higher the level of foreign communicative competence. The results of our research got by means of complex theoretical and empirical methods testify that foreign collaboration will firmly improve the foreign communicative competence level formation of the students', who belong to experimental groups, even though the index of their communicative competence level formation at the beginning could not be accepted by the requirements of the high level possession of the professional communicative preparation. The psychological grounds of the future personality are the following basic characteristics, as personal persistence,

diligence, behavioral flexibility, professional competence. The earlier we start dedicating time for the personality consistent development in the context of national culture and mentality, the more confident it would be possible to forecast the psychological welfare, life satisfaction, personal maturity which means the prosperity of dignity, merit and nationalism. The following research doesn't cover all the aspects of the discussed scientific problem. The new ideas, problems which require new solutions and positions need the further investigation: the research of the possible ways of intensive study of foreign languages with the help of international collaboration, extrapolation of the creative methodology on other foreign languages, the formation of foreign communicative strategies.

Key words: *international collaboration, competent personality, modern student, foreign communicative competence, creative approach.*

Для західних експертів у галузі освіти розвиток міжнародного академічного співробітництва є стратегічною метою, досягнення якої забезпечує державу конкурентоспроможними громадянами. У вітчизняній науці питання міжнародного співробітництва й управління цим процесом державою ще не сформувалися як самостійний науковий напрям у теорії державного управління, а отже, це вимагає проведення спеціальних наукових досліджень, створення відповідної термінології.

Проблеми розвитку та вдосконалення міжнародного співробітництва навчальних закладів України, формування нормативно-законодавчої бази та вплив держави на пріоритети міжнародного спілкування розглядається та аналізується як українськими, так і закордонними вченими. З розвитком взаємин незалежної України зі світом значно активізувався інтерес наших громадян до культури інших країн і вивчення іноземних мов, оскільки оволодіння засобами іншомовного спілкування є вимогою часу. В умовах інтенсифікації інформаційних потоків у сучасному світі зростають вимоги до навчання та опанування іноземних мов. Знання мов для молоді людини – це запорука її успішності та всебічної реалізації в житті, це розвиток широкого планетарного мислення, яке дає змогу відчувати себе не тільки патріотом, а й громадянином світу.

Проблемі міжнародної співпраці та перевагам міжкультурної освіти присвячено праці В. Журавського, В. Кременя, Н. Ничкало, І. Дроздової та ін. До вивчення питання професійного формування іншомовної комунікативної компетентності зверталися багато дослідників: Т. Алексеева, Н. Андронік, О. Бессонова, О. Бігіч, Е. Везезуб, Н. Воронцова, К. Горбачова, Л. Гронь, Е. Жаркова, Е. Житникова, А. Леонова, О. Касаткіна, О. Красковська, Н. Микитенко, Л. Михайлова, Л. Нагорнюк, З. Підручна, Ю. Сищенко, Л. Солощук та ін. Формування комунікативної іншомовної компетенції було предметом наукової уваги таких учених, як Е. Лобай, І. Сніцар та ін. Проблеми формування мовленнєвих навичок присвячені праці Л. Барановської, Ю. Пасова, В. Царькової, особливостей формування комунікативних стратегій – Н. Білоножко, І. Морозової, Л. Морської.

Метою нашої статті є дослідження місця міжнародної співпраці у формуванні компетентної особистості сучасного студента.

Майбутнє України, як і будь-якої іншої країни світу, визначатиметься рівнем освіти й науки. Це зумовлено тим, що в сучасному світі відбуваються зміни, що значно підвищують роль знань як на рівні індивіду, так і на рівні колективу та країни взагалі.

У реальному, як і перспективному життєвому просторі освіта і наука визначатимуть місце кожної держави і нації. Усе це буде сконцентровано в такому показникові, як розвиток людини, її особистості. І хоч на розвиток особистості впливають різні сфери буття, провідна роль належить освіті.

Соціальні процеси в суспільстві визначають ставлення до освіти. Проте суспільство не може готувати фахівців, необхідних тільки у даний час. У цій ситуації лише освіта повинна і здатна, може і покликана випередити інші сфери громадського життя і стати визначним фактором розвитку суспільства. Освіті необхідно виявити свою творчу роль і якомога інтенсивніше впроваджувати розвиваючі технології.

У моделі особистісного саморозвитку людина здатна виходити за межі плинного потоку щоденної практики, побачити себе і своє місце в житті в цілому й перетворити це в предмет самозмін.

Така самосвідомість дозволяє усвідомлювати, оцінювати і внутрішньо сприймати труднощі і протиріччя, будь-які невдачі, а значить самостійно й конструктивно вирішувати їх у відповідності зі своїми життєвими цінностями. Труднощі у такому контексті розглядаються як стимул подальшого розвитку, як подолання власних обмежень. Вирішальним елементом такої ситуації розвитку є необхідність робити вибір: відчувати волю, з одного боку, і відповідальність за усе, що відбувається і відбудеться, – з іншого.

Психологічним підґрунтям особистості майбутнього (а раз ми входимо в цивілізацію Заходу, то на неї і варто орієнтувати майбутнє), є такі базові характеристики, як особистісна спрямованість, поведінкова гнучкість, професійна компетентність.

Чим раніше почнеться спрямований особистісний розвиток у контексті національної культури і менталітету, тим впевненіше можна буде прогнозувати психологічне благополуччя, задоволеність життям, особистісну зрілість, а значить зростання духовності і честі, совісті, національної гідності.

Входження України у світовий освітній простір зумовлює приведення вітчизняних освітніх стандартів, зокрема щодо тривалості здобуття загальної середньої освіти, у відповідність з нормами світового співтовариства.

Зосередженість на потребах освіти і розвитку учнів передбачає пряму залежність проектування навчального змісту і методичного забезпечення від вікових та індивідуальних особливостей школярів.

Основою всіх перетворень має стати реальне знання потенційних можливостей студентів, прогнозування потреб і моделей розвитку

особистості. Саме на цьому ґрунтується застосування особистісно орієнтованих педагогічних технологій.

Вектор вищої освіти, спрямовуючись у площину цінностей особистісного розвитку, варіативності й відкритості школи, зумовлює принципову необхідність переосмислення усіх факторів, від яких залежить якість навчально-виховного процесу, змісту, методів, форм навчання і виховання, системи контролю й оцінювання, управлінських рішень, взаємо відповідальності учасників навчально-виховного процесу.

Загальна середня освіта має забезпечити умови для морального, інтелектуального, фізичного, художньо-естетичного розвитку учнів, виховання громадянина демократичного суспільства, яке визнає освіченість, вихованість, культуру найвищими цінностями, незамінними чинниками соціального прогресу.

Вища школа є тим основним соціальним інститутом, що реалізує мету загальної освіти, робить вирішальний внесок у формування інтелекту, самосвідомості нації, забезпечення її фізичного і духовного здоров'я.

Це вимагає пріоритетної уваги до змісту навчання і методик, які формують світогляд, ціннісні орієнтації, уміння самостійно вчитися, критично мислити, користуватися комп'ютером, здатності до самопізнання і самореалізації особистості у різних видах творчої діяльності, умінь і навичок, необхідних для життєвого і професійного вибору.

Реформування системи освіти України та модернізація освітньої політики країн Євросоюзу пов'язані нині з принципово новим цілепокладанням в педагогічному процесі. Метою функціонування вищої школи та навчальної діяльності студентів має стати не сукупність знань з певних дисциплін, а компетентність особистості як загальна здатність, інтегрований результат навчання, як складний комплекс, що характеризує здатність індивідуума успішно функціонувати та адаптуватися до вимог життя, знаходити правильні рішення у конкретних навчальних, життєвих, а в майбутньому і професійних ситуаціях.

Провідні освітянські документи визначають компетентісно орієнтований підхід пріоритетом розвитку сучасної вітчизняної системи освіти.

Протягом останніх років педагогічні колективи вузів працювали над питанням підвищення ефективності навчально-виховного процесу шляхом міжнародної співпраці. Маючи певні знання, уміння й навички студенти часто не вміють їх застосовувати на практиці, у спілкуванні з оточенням, а іноді не вміють переносити їх не тільки у практичну діяльність, а й з однієї навчальної галузі в іншу. Ураховуючи це та особливості нових Державних стандартів загальної та вищої освіти, критеріїв оцінювання навчальних досягнень студентів у системі загальної освіти, які спрямовані на досягнення результатів навчання – сформованих ключових і предметних компетентностей студентів, основне завдання вищої освіти – формування особистості, озброєної компетентностями, які дозволять їй реалізувати свої

потенційні можливості: орієнтуватися в інформаційному просторі, керувати технологічними процесами, володіти комунікативними навичками, свідомо робити моральні вибори та знаходити нестандартні рішення в складних ситуаціях і нести за них відповідальність.

Студенти Київського національного університету культури та мистецтв мали нагоду працювати з сучасним американським письменником Paul Heeden. Плідна співпраця спонукала до створення спільних проєктів Каліфорнійського університету у місті Сан Франциско з молоддю міста Вінниці та Києва і видання чисельних публікацій з проведенням компаративного аналізу творчості Американських письменників-націоналістів і бартів України, велич яких лунає і поза океаном. Прикладом такого проєкту була організована зустріч письменника та координатора міжнародних проєктів доктора Ю. Рибінської, де школярі та вчителі шкіл приймали безпосередню участь і мали можливість почути відповіді на свої креативні запитання щодо нової збірки автора, а також прийняти участь у тандемі Paul Heeden та Ю. Рибінської. Laura Bohanan, яка є куратором Американсько-Українського проєкту під назвою «HEART OF UKRAINE» займається волонтерською та просвітницькою організацією в Україні, а також залучає талановиту молодь до інтегрованих творчих проєктів у США. Такі проєкти є найкращою мотивацією для студентів і були організовані на базі Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки ім. К.А. Тімірязєва. Перелік тематики таких проєктів не обмежується темами з лінгвокраїнознавства, теорії та практики перекладу, літературними вечорами та майстеркласами з приготування традиційних Американських і Українських смаколиків. Кожна презентація носіїв мови є магічним дзеркалом найкращих викладачів у країну чудес, які є фасилітаторами цих міжнародних проєктів у іншомовне середовище, у квінтесенцію навчального процесу, який залишає подих фасцинованості на подальше доросле майбутнє громадянина не лише своєї неповторної країни, але дає можливість відчувати себе громадянином світу, крокуючи до Євроінтеграції власними зусиллями. Federation Exchanges France Ukraine – це федерація, що об'єднує близько 15 асоціацій гуманітарного спрямування, а також працює у напрямку співпраці з українськими університетами переважно сільськогосподарського профілю, проте також займається організацією педагогічних стажувань для студентів філологічних факультетів у французьких дошкільних навчальних закладах, а також початковій школі.

Стажування у французьких навчальних закладах дає змогу майбутнім філологам познайомитися з організацією навчального процесу в іншій країні, здійснити компаративний аналіз двох систем освіти (української та в цьому випадку французької), екстраполювати набуті знання й навички. Для студентів мовних вищих навчальних закладів особливе значення посідають заняття іноземної мови, оскільки вони мають змогу спостерігати процес вивчення мови школярами як іноземної, так і їхньої рідної мови, яку в Україні студенти вивчали як іноземну.

Загалом перебування в іншомовному середовищі – це можливість застосувати теоретичні знання на практиці, а також набути нового практичного досвіду, продемонструвати певні педагогічні навички та вміння. У повсякденному спілкуванні студент тренує та з кожним днем розширює свій активний словниковий запас, поповнюючи його новими лексичними одиницями, виразами, ідіомами тощо.

Важливим є також культурологічний аспект стажування студента за кордоном, адже кожен студент виступає «амбасадором» своєї країни, який репрезентує її звичаї, традиції, мову та культуру, у межах цього навчального закладу, а також сім'ї, в якій він проживає протягом свого перебування за кордоном.

Таким чином, стажування в іноземних навчальних закладах грає важливу роль у формуванні професійної компетентності майбутніх філологів. У процесі спілкування з представниками іншої національності відбувається процес ідентифікації особистості, студент має змогу переоцінити власну поведінку та манери, ставлення до роботи, навчання, а також оточення.

Французька система освіти суттєво відрізняється від української, адже навчання починається з дошкільного віку. Дитина дошкільного віку щодня відвідує навчальний заклад, де має не тільки час для ігор та розваг, а де проходить повноцінне навчання. Учні дитячих садочків знайомляться з алфавітом, можуть дешифрувати імена один одного. Таким чином вчителі дошкільних закладів тісно пов'язані з початковою школою, адже підпорядковуються одній адміністрації, навчають дітей усьому необхідному та готують їх до шкільного життя. Крім того, проводиться значна виховна та загальноосвітня робота, у ході якої діти відвідують вистави лялькового театру, проводяться регулярні екскурсії до лісу, бібліотеки міста, тощо, де діти завжди відкривають для себе щось нове. Такі заходи обов'язково супроводжуються обговоренням в класі.

Значний вплив на навчання дітей у французькому дитячому садочку мають батьки, вони регулярно заповнюють шкільний щоденник, де разом з дітьми розповідають про ті події, які відбувалися в їхній сім'ї протягом канікул. Таким чином, група дитячого садочку перетворюється у своєрідну сім'ю, що ділиться враженнями та пізніше може стати дружнім та товариським класом.

Результати нашого дослідження, отримані за допомогою комплексу теоретичних і емпіричних методів, свідчать, що міжнародна співпраця суттєво підвищить рівні сформованості іншомовної комунікативної компетентності студентів експериментальних груп, навіть якщо до початку проведення експерименту показники рівнів сформованості їх ІКК не відповідали вимогам високого рівня володіння професійної комунікативної підготовки.

Здійснене дослідження не вичерпує усіх аспектів, зумовлених проблемою формування іншомовної комунікативної компетентності в студентів. У процесі наукового пошуку визначено нові проблемні позиції,

що потребують подальшого вивчення, як-от: дослідження можливих шляхів інтенсифікації навчальної іншомовної діяльності студентів за допомогою міжнародного співробітництва, екстраполяції креативної методики на інші іноземні мови, формування системи вивчення іншомовних комунікативних стратегій.

Література

1. Кремінь В. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти : Стратегія. Реалізація. Результати / Кремінь В. – К. : Грамота, 2005. – 448 с.
2. Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття). – К. : Райдуга, 1994. – 61 с.
3. Законодавчі акти України з питань освіти / Верховна Рада України, Комітет з питань науки і освіти. – К. : Парламентське видавництво, 2004. – 404 с.
4. Журавський В. Болонський процес : головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти / Журавський В. – К. : ІВЦ «Видавництво «Політехніка», 2003. – 200 с.

References

1. Kremin V. Osvita i nauka v Ukraini – innovatsiini aspekty : Stratehiia. Realizatsiia. Rezultaty / Kremin V. – K. : Hramota, 2005. – 448 s.
2. Derzhavna natsionalna prohrama «Osvita» (Ukraina XXI stolittia). – K. : Raiduha, 1994. – 61 s.
3. Zakonodavchi akty Ukrainy z pytan osvity / Verkhovna Rada Ukrainy, Komitet z pytan nauky i osvity. – K. : Parlamentske vydavnytstvo, 2004. – 404 s.
4. Zhuravskiy V. Bolonskiyi protses : holovni pryntsypy vkhodzhennia v Yevropeyskiyi prostir vyshchoi osvity / Zhuravskiy V. – K. : IVTs «Vydavnytstvo «Politekhnik», 2003. – 200 s.

*Статтю рекомендовано до друку
доктором педагогічних наук, професором, професором кафедри
природничих та гуманітарних дисциплін
Харківського національного автомобільно-дорожнього університету
Дроздовою Іриною Петрівною*

Стаття надійшла до редакції 27 травня 2016 року